

GÖÇÜN NEDENLERİ VE SOSYOEKONOMİK ETKİLERİ: TEKİRDAĞ İLİ ODAKLI BİR İNCELEME

Doç. Dr. Veli SIRIM¹

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İktisat Bölümü İktisat Tarihi Anabilim Dalı
vsirim@nku.edu.tr

Harun DEMİR

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı
harn.demr@hotmail.com

Özet

Bu makalenin temel amacı, Tekirdağ ili özelinde göçün sosyoekonomik etkilerini araştırmaktır. Çalışmanın temel çerçevesi iki aşamadan oluşmaktadır: İlk aşamada göç, göçün nedenleri ve sonuçları açıklanmaktadır. İkinci aşamada, Tekirdağ ili özelinde göç incelenmektedir. Tekirdağ'a gerçekleşen göç, istihdam olanaklarındaki problemler, çevre kirliliği, konut talebi, nüfus yoğunluğundaki artış ve sanayileşmenin yan tesirleri gibi unsurların artmasına neden olmaktadır. Göç sonucunda pozitif dışsallık olarak sanayileşme ve istihdam olanakları ortaya çıkmaktadır. Negatif dışsallıklar ise; çevre kirliliği, nüfus yoğunluğu ve konut fiyatlarındaki artış gibi unsurları içermektedir. Bu makalede ayrıca, 2008-2018 döneminde Tekirdağ'ın nüfusundaki artışın yaklaşık %72'sinin göç ile meydana geldiği belirlenmektedir. Bu dönemde, Tekirdağ'a diğer illerden toplam net göçün yaklaşık %53.3'ü İstanbul kaynaklı olduğu tespit edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Sanayileşme, İstihdam, Kentleşme, Çevre, Tekirdağ.

THE REASONS OF MIGRATION AND SOCIOECONOMIC EFFECTS: AN ANALYSIS FOCUSED ON TEKİRDAĞ

Abstract

The main purpose of this article is to investigate the socioeconomic effects of migration in Tekirdağ province. The basic framework of the study consists of two stages: In the first stage, migration, the causes and consequences of migration are explained. In the second stage, migration is examined within the scope of Tekirdağ province. Migration to Tekirdağ causes factors such as employment problems, environmental pollution, increase in housing demand, population density and side effects of industrialization. As a result of migration, industrialization and employment opportunities emerge as positive externality. Negative externalities; environmental pollution, population density and increase in housing prices. Also in this article, it is determined that approximately 72% of the increase in the population of Tekirdağ during the 2008-2018 period occurred with migration. In this period, approximately 53.3% of the total net migration from Tekirdağ to other provinces is found to originate from Istanbul.

Keywords: Migration, Industrialization, Employment, Urbanization, Environment, Tekirdağ.

¹ Sorumlu yazar.

1. GİRİŞ

Dünya Bankası verilerine göre Türkiye’de kentlerin toplam nüfus içindeki payları 1980 yılında yaklaşık olarak %43.78 iken 2018 yılında %75.14 seviyesine çıkmıştır (The World Bank, 2019). Yani Türkiye’de kentleşmenin hız kazandığı görülmekte ve dolayısıyla illerin sosyoekonomik yapılarında değişiklikler ortaya çıkmaktadır. Bu değişikliklerin en temel belirleyicileri arasında göç unsuru yer almaktadır.

Göç ekonomik, sosyal, siyasi, demografik ve çevresel faktörlerden dolayı meydana gelen karmaşık bir olguyu ifade etmektedir (Black vd., 2011). Ekonomistler genel olarak iç göçü, bireylerin mevcut göç maliyetleri ile gelecekteki getirileri arasında kurulan standart bir insan sermayesi yatırımı olarak kavramlaştırmaktadırlar. Bu nedenle göç sonucu ortaya çıkan beklenen faydaların beklenen maliyetlerden ağır basması durumunda göç gerçekleşmektedir (Caliendo vd., 2019).

Literatür genel olarak incelendiğinde ise, göçün birçok unsur ile ilişkisinin olabileceği ortaya konulmaktadır. Örneğin göç ile çevre (Falco vd., 2019; Mueller vd., 2020), sağlık (Lu & Qin, 2014; Anglewicz vd., 2018; Anglewicz vd., 2019), istihdam (Harris & Todaro, 1970; Chassamboulli & Peri, 2015; Lozej, 2019; Wu vd., 2020), verimlilik (Kangasniemi vd., 2012), refah (Liu, 2010), ücret (Edo & Rapoport, 2019) ve konut talebi (Vermeulen & Ommeren, 2009; Wang vd., 2017) gibi unsurlar arasındaki ilişkileri inceleyen literatürde birçok çalışma bulunmaktadır.

Göç ile ilgili literatürde sadece ekonomik sonuçlara odaklanılmadığı, aynı zamanda sosyal etkilerin de araştırıldığı dikkat çekmektedir. Bu nedenle çalışmada ele alınan Tekirdağ ili örneğinde meydana gelen göçün sosyoekonomik etkileri araştırılmaktadır. Ayrıca söz konusu etkilerin incelenmesi 2008 küresel krizi sonrası ve Tekirdağ’a üniversitenin 2006 yılında açıldıktan sonraki dönemi, yani 2008 yılı sonrası dönemini kapsamaktadır. Çalışmanın genel çerçevesi iki aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada göç, göçün nedenleri ve sonuçları açıklanmaktadır. İkinci aşamada, Tekirdağ ili özelinde göçün nedenleri ve sonuçları detaylı şekilde incelenmektedir.

2. GÖÇÜN NEDENLERİ

Küreselleşme, iç savaş, düşük insani yaşam standartları, sağlık, çevresel faktörler, doğal afetler ve eğitim gibi birçok alandaki eksiklikten dolayı ülkeden ülkeye, kırsal alandan kentlere veya iller arası göçler görülebilmektedir. Bu göçler sonucunda pozitif veya negatif dışsallıklar ortaya çıkabilmektedir. Özellikle, sanayileşme neticesinde büyüyen illerde/ülkelerde emek arzı ve çevre kirliliğinde artışlar meydana gelmektedir. Fakat göç istihdam oranında artış, şehirleşmenin hızlı olması ve kamusal yatırımların artması gibi pozitif durumları da beraberinde getirebilmektedir.

Gelişmekte olan ülke ekonomilerinde genellikle tarım sektörü önemli bir yere sahiptir. Lewis (1954) modeline göre gelişme, emeğin tarımdan sanayi sektörüne kayması şeklinde açıklanabilir. Yani ülke ekonomisinin büyümesiyle birlikte sanayi yatırımlarının artması ve fabrika sahiplerinin daha fazla emek talep etmesi, tarım sektöründeki kişilerin endüstriyel sektöre kaymasında itici bir güç olmaktadır. Çoğunlukla bu kişilerin (veya işçilerin) kırsal alandan gelişen kentsel alana geçiş gösterdiği ve ücret getiren sektörlerde iş bulduğu düşünülmektedir (Wang vd., 2011). Klasik iç göç teorisi, kişilerin yüksek işsizlik oranına sahip olan bölgeleri bırakma ihtimallerinin fazla olduğunu öngörmektedir (Greenwood, 1985). Ayrıca Harris ve Todaro (1970), ücret seviyelerinin de göç üzerinde etkili olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla ekonomik birimlerin göç edecekleri yerlerdeki istihdam avantajları ve ücretler göç kararları üzerinde etkili olabilmektedir.

Kırsal alanlardan kente göçmenin diğer bir nedeni, küresel ısınma sonucu artan ortalama yüzey sıcaklığının tarımsal verimlilik üzerindeki etkisinin kişilerin kararlarına olan etkisidir. Yani göç eden ekonomik birimlerin temel gelir kaynaklarını tarım sektöründen elde etmektedir. Dolayısıyla kötüleşen çevre şartları ile tarımdaki verimlilik düşmekte, ekonomik birimlerin kazançları azalmakta ve göç gerçekleşmektedir (Falco vd., 2019).

Göç üzerinde etkili olan temel faktörlerden biri de sağlıktır. Sağlık açısından risk taşıyan veya sağlık hizmeti yetersiz olan bölgelerden sağlıklı bireylerin göç etme olasılığı daha yüksektir. Ayrıca, sağlıklı bireyler tarafından özellikle istihdam edilmek veya iş fırsatları yakalamak için gerçekleştirilen göçün faydalarının veya getirilerinin daha fazla olduğu literatürde doğrulanmaktadır (Lu & Qin, 2014; Anglewicz vd., 2018; Anglewicz vd., 2019). Fakat tedavi olanaklarının yüksek olduğu bölgelere çeşitli sağlık problemi olan bireyler de göç edebilmektedir.

Konut fiyatlarının göç kararları üzerinde çeşitli etkileri görülebilmektedir (Peng & Tsai, 2019). Özellikle konut fiyatlarının düşük olduğu bölgelere yaşam maliyetlerinin azlığından dolayı göç edilme olasılığı fazla olabilmektedir. Fakat belirli bir yerin sürekli göç alması konut arzını artırarak konut fiyatı ve/veya kiralari yükselme trendine sokabilmektedir.

Tablo 1’de Türkiye’deki kentleşme sürecinin zamana göre değişimi gösterilmektedir. Kent nüfusunun toplam nüfus içindeki payı 1960’ta 31.52 iken 2018 yılında 75.14’e ulaşmıştır. Ayrıca toplam kent nüfusu 1960’dan 2018’e kadar yaklaşık olarak 53 milyon kişi artmıştır. Kent nüfusunun artış hızı 1960-2018 döneminde sürekli pozitif değerler alması kentleşmenin Türkiye’de arttığına diğer bir kanıttır. Kısaca Türkiye’de kent nüfusunun artış eğiliminde olduğu görülmektedir. Bu durum çevre kirliliği, enerji kullanımı, istihdam, sanayileşme gibi parametreler üzerinde etkiler meydana getirebilmektedir. Ayrıca kentleşme hızındaki artışla birlikte nüfusta tarım sektöründen sanayi sektörüne doğru geçişlerin yaşandığı yorumu yapılabilmektedir.

Tablo 1.

Türkiye’de Kentleşmenin Zamana Göre Seyri (1980-2018)

Yıl	Kent Nüfusunun Toplam Nüfus İçindeki Payı (%)	Kent Nüfusu (yıllık %)	Artış Hızı	Toplam Kent Nüfusu
1960	31.52	4.34		8657910
1965	34.23	3.99		10601127
1970	38.23	4.58		13334606
1975	41.59	3.95		16333841
1980	43.78	3.23		19252680
1985	52.45	5.62		25769767
1990	59.20	3.97		31923300
1995	62.12	2.45		36333541
2000	64.74	2.32		40942334
2005	67.84	2.23		46065713
2010	70.83	2.23		51225589
2015	73.61	2.39		57806283
2018	75.14	2.16		61857510

Kaynak: The World Bank (<https://data.worldbank.org>).

Son yıllarda Tekirdağ ilinde eğitim, sağlık ve sanayileşmede yaşanan gelişmeler göçü artırmaktadır. Tekirdağ’da bu durum son yıllarda hızlı nüfus artışına neden olarak bazı sosyoekonomik avantajları ve sorunları beraberinde getirmektedir. Bu nedenle Tekirdağ özelinde göçün nedenleri ve etkilerinin detaylı şekilde incelenmesinde fayda vardır.

3. TEKİRDAĞ İLİ ÖZELİNDE GÖÇ

3.1. Tekirdağ İline Gerçekleşen Göçün Nedenleri

Tekirdağ ilinde 13 organize ve 1 serbest olmak üzere toplam 14 tane sanayi bölgesi bulunmaktadır. Bu durum istihdam talebini artırmakta ve göçü teşvik etmektedir. Ayrıca 2006 yılında üniversitenin açılması Tekirdağ'a göçü teşvik eden diğer bir unsurdur. Yaz turizmine uygun bölgelerinin olması, Türkiye'nin en büyük kenti olan İstanbul'a komşu konumda yer alması ve Avrupa sınırına yakınlığı Tekirdağ'ı son yıllarda kişilerin göç kararında cazibe merkezi haline getiren diğer unsurlardandır.

Son yıllarda Tekirdağ iline gerçekleşen göç rakamları ve toplam nüfusundaki değişimler Tablo 2'de sunulmaktadır. Tablo 2'de sırasıyla Tekirdağ'ın aldığı göç, verdiği göç, net göç, net göç hızı ve toplam nüfusuna ilişkin ayrıntılı bilgiler verilmektedir. Buna göre, ilin toplam nüfusu 2008'den 2018'e kadar yaklaşık olarak 259 bin artış göstermiştir. Bu yıllar aralığında toplam net göç, yaklaşık 187 bin olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu dönemde toplam nüfustaki artışın yaklaşık olarak %72'si göçten kaynaklanmaktadır. Bu durum ilin toplam nüfusundaki artışın büyük bir kısmının göç ile meydana geldiğini göstermektedir.

Tablo 2.

Tekirdağ İline Gerçekleşen Göç

Dönem	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı (%)	Toplam Nüfus
2007-2008	47534	22373	25161	33.2	770772
2008-2009	37655	29066	8589	11.0	783310
2009-2010	41307	29433	11874	15.0	798109
2010-2011	42265	28620	13645	16.6	829873
2011-2012	42155	28042	14113	16.7	852321
2012-2013	45313	31681	13632	15.7	874475
2013-2014	52994	31266	21728	24.3	906732
2014-2015	54482	33937	20545	22.1	937910
2015-2016	56536	32290	24246	25.2	972875
2016-2017	55391	34658	20733	20.8	1005463
2017-2018	53895	41010	12885	12.6	1029927

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları 2008-2018.

Kentleşmenin artış göstermesi ekonomik büyüme, teknolojik gelişme gibi pozitif dışsallıkların yanında güvenlik, sosyal eşitlik, sağlık vb. gibi negatif dışsallıklara neden olabilmektedir. Tablo 2'deki verilere göre Tekirdağ'a gerçekleşen göçün artış eğiliminde olduğu görülmektedir. Bu durumun başlıca nedenleri şu şekilde sıralanabilir: Öncelikle, Türkiye'nin en büyük metropolü olan İstanbul'a yakın bir konumda yer alması pek çok avantajın yanı sıra, Tekirdağ ilini göç hareketliliğinin ana cazibe merkezlerinden birisi haline getirmiştir. İkinci olarak, fabrikalaşmaya ve şehirleşmeye uygun şehirselleşme yapıda olması ve bu elverişliliğin sonucu olarak 1990'lı yıllardan itibaren Çorlu, Çerkezköy ve Kapaklı gibi ilçelerinde hızlı bir sanayileşmenin yaşanmasıdır. Aynı zamanda Asyaport Liman A.Ş. tarafından Barbaros/Tekirdağ'da inşa edilen ve 8 Temmuz 2015 tarihinde hizmete giren Türkiye'nin en büyük limanı Asyaport'un katkılarını zikredebiliriz. Denizyolu, karayolu ve demiryolu bağlantıları ile bölgesinde bir lojistik merkez olarak gelişen Tekirdağ'ın iş ve çalışma yaşamına 1200 kişilik istihdam kapasitesi ile büyük bir katkı sağlayan Asyaport'un (www.asyaport.com), göç alımına önemli katkı sağladığı söylenebilir. Üçüncü olarak, yaz turizmine elverişli bölgelere sahip olmasıdır. Marmara Denizi'nde 133 km'lik bir sahil şeridinde sahip olan Tekirdağ'ın Marmaraeğlisi, Süleymanpaşa, Şarköy, Hoşköy, Kumbağ gibi deniz ve tarih turizmine elverişli yerleşim yerleri bu ili yerleşmeye cazip hale getiren özelliklerindedir (www.tekirdag.gov.tr/deniz-turizmi). Dördüncü olarak, eğitim açısından üniversitenin yer almasıdır. 2006 yılında kurulan Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi toplamda 36 adet eğitim-öğretim amaçlı akademik birim (fakülte, yüksekokul, konservatuar, MYO,

enstitü, araştırma merkezi, bölüm ve hastane) ile (Aslan & Sırım, 2019: 66), son 15 yılda merkez ilçe ve diğer ilçeleriyle birlikte Tekirdağ ili eğitim amaçlı nüfus hareketliliğine sahne olmuştur.

Son olarak, ölçek ekonomisi açısından büyüme avantajına sahip sektörler, fabrikalara, KOBİ'lere sahip olması ve çok yönlü ulaşım şekillerinin bulunması sayılabilmektedir. Birçok açıdan avantajlara sahip olan Tekirdağ'ın son yıllarda Türkiye'nin diğer illerinden aldığı göç bilgileri Tablo 3'te sunulmaktadır. 2008-2018 döneminde en çok göç aldığı ilin İstanbul olduğu görülmektedir. TÜİK verilerine göre, 2008-2018 döneminde Tekirdağ'a toplam net göç yaklaşık olarak 187 bin gerçekleşmiştir. Bu dönemde İstanbul'dan Tekirdağ'a toplam net göç yaklaşık 99.8 bindir. Yani Türkiye'deki bütün illerden Tekirdağ'a olan toplam net göçün %53.3'ünü İstanbul'dan gelen göçmenler oluşturmaktadır. Bu oran, Tekirdağ'a olan net göçün büyük çoğunluğunun İstanbul'dan kaynaklandığını göstermektedir. Ayrıca Tablo 3'te, Tekirdağ'ın komşu olduğu Edirne ve Kırklareli illerinden de göç aldığı/verdiği görülmektedir. Tabloda en az göç alınan/verilen yerler incelendiğinde ise, Türkiye'nin güney bölgelerinde yer alan Karaman, Kilis ve Burdur gibi illerin olduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 3.

Tekirdağ'ın Türkiye'deki Diğer İllerden Aldığı ve Verdiği Göç Bilgileri

Panel A: Tekirdağ'ın Göç Aldığı İller											
Sıra	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1	İstanbul (17383)	İstanbul (15110)	İstanbul (15134)	İstanbul (15387)	İstanbul (16146)	İstanbul (16982)	İstanbul (21279)	İstanbul (23170)	İstanbul (25422)	İstanbul (23305)	İstanbul (23324)
2	Edirne (2631)	Kırklareli (2062)	Kırklareli (2390)	Kırklareli (2361)	Edirne (2467)	Edirne (2846)	Edirne (2995)	Edirne (2701)	Edirne (2868)	Edirne (2631)	Edirne (2478)
3	Kırklareli (2359)	Edirne (1959)	Edirne (2274)	Edirne (2288)	Kırklareli (1998)	Kırklareli (2148)	Kırklareli (2393)	Kırklareli (2193)	Kırklareli (2082)	Kırklareli (2056)	Kırklareli (2147)
4	Samsun (1775)	Samsun (1214)	Samsun (1397)	Van (1645)	Samsun (1618)	Samsun (1427)	Samsun (1733)	Tokat (1604)	Van (2032)	Van (1871)	Van (1650)
5	Erzurum (1360)	Tokat (848)	Ankara (995)	Samsun (1532)	Tokat (1134)	Tokat (1296)	Tokat (1702)	Van (1507)	Samsun (1476)	Tokat (1604)	Tokat (1289)
6	Tokat (1272)	Ankara (814)	Tokat (947)	Ankara (1087)	Van (1081)	Ankara (990)	Erzurum (1271)	Samsun (1500)	Tokat (1380)	Samsun (1437)	Samsun (1256)
7	Van (1004)	İzmir (756)	Erzurum (929)	Tokat (997)	Ankara (920)	Ordu (926)	Van (1225)	Erzurum (1231)	Ankara (1141)	Erzurum (1230)	Ankara (1182)
78	Burdur (34)	Çankırı (40)	Burdur (26)	Karaman (42)	Kilis (28)	Burdur (44)	Tunceli (35)	Burdur (37)	Çankırı (50)	Uşak (50)	Burdur (41)
79	Karaman (30)	Karaman (30)	Karaman (23)	Burdur (29)	Çankırı (21)	Karaman (31)	Karaman (29)	Karaman (29)	Bayburt (33)	Karaman (27)	Kilis (37)
80	Kilis (18)	Kilis (17)	Kilis (21)	Kilis (18)	Burdur (19)	Kilis (20)	Kilis (17)	Kilis (24)	Karaman (26)	Kilis (26)	Karaman (29)
Panel B: Tekirdağ'ın Göç Verdiği İller											
1	İstanbul (6212)	İstanbul (10236)	İstanbul (11292)	İstanbul (10872)	İstanbul (9077)	İstanbul (10895)	İstanbul (10844)	İstanbul (11101)	İstanbul (10104)	İstanbul (10896)	İstanbul (11287)
2	Kırklareli (1446)	Edirne (2055)	Edirne (1689)	Edirne (1616)	Edirne (1782)	Edirne (1977)	Edirne (1979)	Edirne (2629)	Edirne (2176)	Edirne (2581)	Edirne (2798)
3	Edirne (1302)	Kırklareli (1550)	Kırklareli (1577)	Kırklareli (1523)	Kırklareli (1614)	Kırklareli (1734)	Kırklareli (1806)	Kırklareli (1869)	Kırklareli (2057)	Kırklareli (1916)	Kırklareli (2177)
4	Ankara (851)	Ankara (1060)	Ankara (965)	Ankara (1158)	Ankara (1049)	Ankara (1121)	Ankara (1165)	Ankara (1301)	Ankara (1090)	Ankara (1305)	Tokat (1373)
5	İzmir (669)	İzmir (869)	İzmir (842)	İzmir (776)	İzmir (924)	İzmir (943)	İzmir (1069)	İzmir (1112)	İzmir (1071)	İzmir (1252)	İzmir (1365)
6	Bursa (665)	Samsun (739)	Bursa (762)	Bursa (704)	Çanakkale (923)	Çanakkale (898)	Çanakkale (1002)	Çanakkale (923)	Tokat (1017)	Çanakkale (964)	Ankara (1290)

Tablo 3. Devamı*Tekirdağ'ın Türkiye'deki Diğer İllerden Aldığı ve Verdiği Göç Bilgileri***Panel B: Tekirdağ'ın Göç Verdiği İller**

7	Balıkesir (564)	Bursa (623)	Kocaeli (671)	Tokat (642)	Van (809)	Bursa (736)	Tokat (836)	Tokat (901)	Ordu (898)	Bursa (892)	Samsun (1246)
78	Burdur (25)	Kilis (27)	Karaman (26)	Çankırı (22)	Nevşehir (27)	Burdur (37)	Bingöl (30)	Karaman (38)	Tunceli (37)	Bayburt (36)	Bingöl (53)
79	Karaman (25)	Bayburt (22)	Burdur (22)	Karaman (19)	Karaman (24)	Kırşehir (18)	Karaman (24)	Ardahan (36)	Karaman (19)	Kırşehir (34)	Karaman (40)
80	Kilis (12)	Bingöl (22)	Kilis (13)	Bayburt (9)	Kilis (16)	Kilis (15)	Kilis (4)	Kilis (21)	Kilis (18)	Karaman (27)	Kilis (11)

Not: Parantez içindeki değerler göç eden kişi sayısını göstermektedir.

Kaynak: TÜİK, (www.tuik.gov.tr).

İstanbul'da kentin taşıma kapasitesinin aşıldığı düşünülürse, kişilerin İstanbul çevresi illere göç etme ihtiyacı doğmaktadır. Özellikle kişi başına düşen kamu malları ve/veya yatırımları yüksek nüfuslu kentlere göre, az nüfusa sahip yerlerde daha fazla olabilmektedir. Ek olarak, Tekirdağ'ın yeni sanayileşen bir bölge olması ekonomik birimler tarafından rekabet, yeni/yenilikçi yatırımlar, yeni pazarlar ve istihdam olanaklarındaki artış gibi faktörler de İstanbul'dan Tekirdağ'a göçü etkilemektedir.

3.2. Tekirdağ İlinde Göçün Sosyoekonomik Etkileri

Kentleşmenin artış göstermesinin ekonomik büyüme, teknolojik gelişme gibi pozitif dışsallıklarının yanında güvenlik, sosyal eşitlik, çevresel problemler, sağlık vb. gibi negatif dışsallıklara neden olduğu görülebilmektedir. Bütün bu unsurlar Tekirdağ'ın son yıllarda hızlı nüfus artışı sonucu ortaya çıkabilecek sosyoekonomik unsurları oluşturabilmektedir.

Kişilerin kentlere taşınma nedenlerinden ilki, kentsel sektörlerdeki beklenen ücret oranının kırdakinden fazla olmasıdır. İkincisi, daha iyi sağlık tesisleri ve sonuncusu daha iyi eğitim olanakları olarak sıralanabilmektedir. Fakat kentsel nüfusun büyümesi çevresel problemleri de beraberinde getirebilmektedir (Ali vd., 2019). Ek olarak, Gurjar vd. (2016) kentsel nüfusun yoğunluğu ile hava kirliliği arasında ilişkinin olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle Tekirdağ'da artan nüfusun negatif bir etkisi olarak çevre kirliliği gösterilebilmektedir.

Çetin ve Çetin (2018), kişi başına gelir ve eğitim hizmetlerindeki artışların alınan göç üzerinde artırıcı etkilere neden olduğunu ve tarım sektörüne ilişkin istihdam oranı, enflasyon oranı gibi unsurların artış göstermesinin alınan göç üzerinde azaltıcı etkisi olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca ulaştıkları sonuçlar neticesinde, Türkiye'de iç göçün kontrolüne ilişkin bölgeler arasında gelir farklarının azaltılması, tarım sektörüne teşviklerin artırılması ve bölgelerarası eğitim dengesizliğinin giderilmesi yönünde politika önerilerinde bulunmaktadırlar.

Tekirdağ'da son yıllarda eğitime büyük yatırımlar yapılmıştır. Bu yatırımlardan en önemlisi, beşeri sermayenin artışına katkıda bulunabilecek olan üniversitenin 2006 yılında Tekirdağ'da kurulmasıdır. Üniversitelerin ülke ve/veya illere birçok sosyoekonomik katkıları bulunmaktadır (Öztürk vd., 2011; Aslan & Sırım, 2019). Ayrıca üniversitelerin bilimsel kaynak merkezi oluşturmada, bölgesel kalkınmada ve girişimcilikte de faydaları gözlemlenmektedir (Çetin, 2007). Yani Tekirdağ'da eğitime yapılan yatırımların ekonomik ve sosyal açıdan birçok alanda pozitif dışsallığa neden olduğu sonucuna varılmaktadır. Örneğin eğitimin işçilerin verimini, çevresel koşulları, ceza oranlarını, sosyal uyumu iyileştirmeye katkıları bulunmaktadır (Teixeira & Queirós, 2016: 1637).

Diğer bir husus ise, açık bir ülke ekonomisinin veya belirli bir kentin göç alması sonucu işgücü piyasası ve istihdam üzerinde etkilerin olmasıdır (Lozej, 2019). Örneğin yasadışı göç edenlerin sayısının fazla olduğu bir ülkede işçiler açısından çeşitli etkiler görülebilmektedir. Genellikle yasadışı göçmenlerin ücretleri yerlilere göre daha düşüktür. Bu nedenle, yasadışı göçmenler istihdam edildikleri firmalarda işgücü maliyetlerini azaltmaktadırlar. Fakat bu durum vasıfsız yerli işçiler açısından olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Dolayısıyla, yasadışı göç edenlerin azalması için yasalarla engellerin koyulması gerekmektedir. Böylece vasıfsız yerli işçiler korunarak onların işsizliği azaltılacak ve kişi başına gelirleri artırılabilecektir (Chassamboulli & Peri, 2015).

Göçün konut talebi üzerinde de etkileri bulunmaktadır. Örneğin ABD, Avrupa ülkeleri ve Çin için yapılan bazı çalışmalarda göçmenlerin konut talebini artıracak yönünde açıklamalarda bulunmuşlardır (Saiz, 2007; Gonzalez & Ortega, 2013; Wang vd., 2017). Ayrıca Vermeulen ve Ommeren (2009) Hollanda için yaptıkları çalışmada, iç göçün bölgesel konut stoklarındaki değişikliklere karşı oldukça duyarlı olduğunu tespit etmişlerdir. Bu nedenle, kırsal alandan veya başka illerden Tekirdağ'ın göç alması konuta olan arzı artırabilmekte ve dolayısıyla konut fiyatları ve/veya kiralar yükselme trendine girebilmektedir. Buna ek olarak, Tekirdağ'da hızlı sanayileşme ve nüfus artışı sonucu çevre kirliliği ve altyapıda yetersizlik gibi problemler de görülebilmektedir.

Tablo 4'te, son yıllarda Türkiye ve Tekirdağ ili için konut satış sayıları toplamı verilmektedir. Ayrıca Türkiye ve Edirne, Kırklareli, Tekirdağ düzeyinde oluşturulan konut fiyat endeksi rakamları tabloda gösterilmektedir. Tabloda konut satışları ve fiyat endekslerinin son dönemlere kadar sürekli bir artış eğiliminde olduğu görülmektedir. Tekirdağ'da 2016 yılından sonra bir önceki yıllara göre konut satış sayısında düşüşler göze çarpmaktadır. Son yıllardaki konut satış sayısındaki bu düşüşe rağmen fiyat endeksi artış eğilimindedir. Bu durumun nedenleri, Türkiye ekonomisinde söz konusu dönemlerde görülen faiz oranlarındaki artışlar ve döviz kurundaki oynaklıklar olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla girdileri döviz cinsinden olan inşaat yatırımlarının maliyetleri artmakta ve konut fiyatları yükselme eğiliminde devam etmektedir. Ayrıca konut fiyatlarındaki artış eğilimi 2017 yılına kadar Türkiye genelinde daha üst düzeylerde seyir gösterirken, daha sonraki dönemde Tekirdağ'ın içinde bulunduğu bölge Türkiye'nin üzerinde bir seyir izlemektedir. Bu durum Tekirdağ'da net göçün yüksek olmasıyla ilişkilendirilebilir.

Tablo 4.

Tekirdağ İli İçin Konut Satış Sayıları ve Konut Fiyat Endeksi

Tarih	Konut Satış Sayısı*		Konut Fiyat Endeksi (2017=100)**	
	Tekirdağ	Türkiye Geneli	Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ Bölgesi	Türkiye Geneli
2013	28959	1157190	59.82	63.60
2014	29239	1165381	66.81	73.14
2015	31792	1289320	77.28	84.50
2016	34126	1341453	91.58	94.80
2017	33144	1409314	106.15	103.40
2018	30886	1375398	110.66	108.03

Kaynak: * Tük, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü, (www.tuik.gov.tr).

** TCMB, Elektronik Veri Dağıtım Sistemi (EVDS), (www.tcmb.gov.tr).

Göçün ekonomilerde verimlilik üzerinde de çeşitli etkileri görülebilmektedir (Kangasniemi vd., 2012). Örneğin göçün AB'deki bölgesel işsizlik üzerinde herhangi bir etkisini bulamayan Huber ve Tondl (2012), ekonomik büyüme ve verimlilik üzerinde artırıcı etkisi olduğunu belirlemişlerdir. Buradan hareketle Tekirdağ'a artan göç verimlilik üzerinde artırıcı veya azaltıcı bir etki meydana getirebilmektedir. Bu durum Tekirdağ'da yer alan

sanayinin yapısına, işçilerin vasıflarına ve sermaye yapısı gibi birçok ekonomik parametreye bağlıdır.

3.2.1. Tekirdağ İlinde Göçün İstihdam Üzerindeki Etkisi

Göçmenlerin göç ettikleri yerlerdeki istihdam edilenler üzerinde etkileri bulunmaktadır. Göç hareketinin yerli istihdam üzerindeki etkisi literatürde farklılık göstermektedir. Örneğin, Boustan vd. (2010) ABD özelinde gelen 10 ek göçmenin 1.9 kişinin taşınmasına, 2.1 sakinin işini kaybetmesine ve 1.9'unun da tam zamanlıdan yarı zamanlı çalışmaya geçmesine neden olduğunu tespit etmektedir. Bunun aksine Hong ve McLaren (2015)'e göre, göçün tüketici talebinde artışa neden olmasıyla yerel işgücü talebini artırdığı öngörülmektedir.

Göçmenlerin, yerli işçilerin istihdamı üzerinde azaltıcı etki meydana getirdiğine dair geleneksel iktisat teorisinin temel argümanı, emek faktörlerinin homojen olması varsayımına dayanmaktadır. Fakat günümüzde göçmenlerin vasıflı ve vasıfsız olması (yani heterojen olması) yerli işçilerin istihdamı üzerinde meydana gelen etkileri farklılaştırmaktadır. Örneğin, istihdamda ikame etkisi sadece düşük vasıflı yerli işçiler üzerinde görülmektedir. Tamamlayıcı etki ise orta/yüksek vasıflı işçilerde meydana gelmektedir (Wu vd., 2020). Ayrıca Edo ve Rapoport (2019) yüksek asgari ücretlerin yerli işçileri, benzer becerilere sahip olan göçmenlerle rekabette koruduğunu belirtmektedir.

Açıklamalar ışığında, Tablo 5'te Tekirdağ'a göç eden kişilerin eğitim durumlarına göre sayıları verilmektedir. Genel olarak eğitim seviyesine göre en fazla göç 2010-2018 aralığında lise ve dengi meslek okulları seviyesinden mezun olanları kapsamaktadır. Bu periyotta orta ve vasıflı olarak görülen lise, yüksekokul/fakülte, yüksek lisans ve doktora seviyelerinden mezun olan 15 yaş ve üzeri kişi sayıları toplamının tüm göç edenler içindeki payı yaklaşık olarak %48'dir. Dolayısıyla Tekirdağ'a gerçekleşen göç genellikle düşük vasıflı ve/veya vasıfsız emek göçü olarak görülebilir. Bu durum düşük vasıflı yerli işçiler açısından daha düşük ücret, iş bulamama vb. gibi negatif sonuçlar doğurabilmektedir. Fakat en çok nüfusun bulunduğu iç pazarlardan İstanbul'a yakın konumda yer alması ve dış ticaret açısından ülke sınırına yakın olması Tekirdağ'a sanayi yatırımlarını teşvik etmektedir. Ayrıca Tekirdağ ilinde bulunan çok sayıda sanayi bölgesi, sanayi sektöründeki emek talebini artırmakta ve dolayısıyla iş fırsatları artmaktadır.

Tablo 5.

Tekirdağ'ın Eğitim Durumuna Göre Aldığı Göç (15+ Yaş)

Eğitim Seviyesi	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Bilinmeyen	1695	1255	1105	1113	629	317	273	168	172
Doktora	85	54	60	99	83	88	64	91	86
İlköğretim	6064	7451	7458	7639	8488	8008	8207	8106	7552
İlkokul	6547	5799	6142	6374	7878	7629	6596	6935	5534
Lise ve Dengi Meslek Okulu	9521	9695	9809	10942	11826	12069	12707	12025	13167
Okuma Yazma Bilen (bir okul bitirmeyen)	1171	1343	1569	1755	2040	2016	1851	1701	1333
Okuma Yazma Bilmeyen	910	847	840	853	990	1059	985	942	869
Ortaokul veya Dengi Meslek Ortaokul	1517	1215	1183	1196	2691	3474	4757	4229	4789
Yüksek Lisans (5 veya 6 yıllık fakülteler dahil)	316	370	282	412	472	523	462	695	796
Yüksekokul veya Fakülte	4538	5236	4723	6020	7178	8079	8350	8438	8916

Kaynak: TÜİK, (www.tuik.gov.tr).

Tablo 6'da Tekirdağ, Edirne, Kırklareli'nin yer aldığı bölge ve Türkiye geneli istihdam ve işsizlik oranları verileri sunulmaktadır. Tekirdağ'ın içinde yer aldığı bölgenin istihdam oranı 2014 yılında %52 iken, 2018 yılında %55.3 seviyesine çıkmıştır. Aynı zamanda Tekirdağ'ın içinde bulunduğu bölgenin işsizlik oranı 2014 yılında %7.6 iken 2018 yılında %7.5 olarak

gerçekleşmiştir. Türkiye’de ise 2014 yılında istihdam oranı %45.5 iken, 2018 yılında %47.4 düzeyine gelmiştir. Türkiye geneli işsizlik oranı 2014 yılında %9.9’dan 2018 yılında %11 seviyesine çıkmıştır. Türkiye geneli istihdam oranı artış eğiliminde olsa da Tekirdağ’ın içinde bulunduğu bölgeye ilişkin istihdam oranının altında seyir göstermektedir. Ayrıca Türkiye geneli işsizlik oranının artış göstermesine rağmen, Tekirdağ bölgesinin işsizliğinde çok fazla değişiklik görülmemektedir. Bu durum Türkiye’deki diğer illere göre istihdam açısından Tekirdağ’ın daha avantajlı olduğu anlamına gelebilmektedir. Dolayısıyla istihdam olanaklarına göre göç kararı verecek kişiler açısından Tekirdağ teşvik edici bir yer olarak görülebilmektedir. Ayrıca yıllar itibariyle Tekirdağ’a artış gösteren göçün işgücü talebini artırdığı çıkarımı yapılabilmektedir. Tekirdağ’ın hızlı artış gösteren nüfusuna rağmen, göç sonucu yeni iş fırsatlarının ortaya çıktığı ve kişilerin istihdam edildiği görülmektedir.

Tablo 6.

İstihdam ve İşsizlik Oranları (15+ Yaş)

Yıl	Tekirdağ, Edirne, Kırklareli Bölgesi		Türkiye Geneli	
	İstidam Oranı (%)	İşsizlik Oranı (%)	İstidam Oranı (%)	İşsizlik Oranı (%)
2014	52	7.6	45.5	9.9
2015	53.2	7.3	46	10.3
2016	53.5	7.5	46.3	10.9
2017	54.2	8.3	47.1	10.9
2018	55.3	7.5	47.4	11

Kaynak: TÜİK, (www.tuik.gov.tr).

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Göç ülkelerin, bölgelerin, kentlerin, kırların ve kişilerin sosyal ve ekonomik durumlarında çeşitli etkilere neden olmaktadır. Türkiye’de kentleşmenin son yıllarda artış eğiliminde olduğu görülmektedir. Bu durum Türkiye’deki kişilerin kırdan kente göçü anlamına gelmektedir. Ayrıca kentleşmenin daha hızlı olduğu illere diğer illerden de göç gerçekleşmektedir. Özellikle Tekirdağ son yıllarda sanayi, eğitim ve istihdam olanakları gibi unsurlarla dikkat çeken iller arasında yer almaktadır. Dolayısıyla Tekirdağ diğer illerden net göç alan bir yer olarak cazibe merkezi haline gelmektedir.

Bu çalışmada, Tekirdağ özelinde göçün sosyoekonomik etkileri değerlendirilmiştir. İlk olarak Tekirdağ’a göçün temel nedenleri arasında Türkiye’nin en büyük ili olan İstanbul’a yakınlığı ve hızlı artış gösteren sanayileşmesi gösterilebilmektedir. Sanayileşme ile birlikte yeni istihdam olanakları doğmakta ve özellikle İstanbul’dan net göç meydana gelmektedir. Fakat göç sonucunda ekonomik büyüme, sanayileşme ve istihdam avantajları gibi pozitif dışsallıkların yanında nüfus yoğunluğunda, konut fiyatlarında ve çevre kirliliğinde artışlar gibi negatif dışsallıklar da meydana gelmektedir.

Çalışmada 2008-2018 döneminde Tekirdağ’ın toplam nüfusundaki artışın yaklaşık %72’sine göçün neden olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bu dönemdeki göçün de yaklaşık %53.3’ü İstanbul ilinden kaynaklı olduğu belirlenmiştir. Tüm bu sonuçların Tekirdağ’da toplam hanehalkı tüketimlerinin artmasına ve dolayısıyla yeni sanayi yatırımlarına neden olacağı öngörülmektedir. Ayrıca son yıllarda Tekirdağ’da eğitime de büyük yatırımların yapılması, gençlerin ve beşeri sermayenin göstergelerinden olan üniversite mezunlarının (veya yüksek lisans, doktora) göç kararlarında öncelikli iller arasında yer almasına neden olacaktır. Dolayısıyla Tekirdağ ilinde artan nüfus yoğunluğu ile yeni ve yenilikçi yatırımlar, konut arzı, planlı şehirleşme, alt ve üst yapı yatırımları gibi unsurlarda artışların görülebileceği bir bölge haline geleceği öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ali, R., Bakhsh, K. & Yasin, M.A. (2019), Impact of urbanization on CO₂ emissions in emerging economy: Evidence from Pakistan, *Sustainable Cities and Society*, 48, 101553.
- Anglewicz, P., Kidman, R. & Madhavan, S. (2019). Internal migration and child health in Malawi, *Social Science & Medicine*, 235, 112389.
- Anglewicz, P., VanLandingham, M., Manda-Taylor, L. & Kohler, H.-P. (2018). Health Selection, Migration, and HIV Infection in Malawi, *Demography*, 55 (3), 979-1007.
- Aslan, İ. & Sırım, V. (2019), Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesinin Süleymanpaşa İlçesinin Ekonomik Gelişimi Üzerindeki Etkileri: Öğrenci Tüketim Harcamaları Özelinde Bir Değerlendirme, *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(15), 61-76.
- Black, R., Adger, W. N., Arnell, N. W., Dercon, S., Geddes, A. & Thomas, D. S. G. (2011). The effect of environmental change on human migration, *Global Environmental Change*, 21 (1), 3-11.
- Boustan, L.P., Fishback, P.V. & Kantor, S. (2010), The effect of internal migration on local labor markets: American cities during the great depression, *Journal of Labor Economics*, 28(4), 719-746.
- Caliendo, M., Cobb-Clark, D. A., Hennecke, J. & Uhlendorff, A. (2019). Locus of control and internal migration, *Regional Science and Urban Economics*, 79, 1-19.
- Chassamboulli, A. & Peri, G. (2015). The labor market effects of reducing the number of illegal immigrants, *Review of Economic Dynamics*, 18 (4), 792-821.
- Çetin, İ. & Çetin, S. (2018), Türkiye’de İç Göçün Belirleyicilerinin Analizi, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 16 (1), 98-115.
- Çetin, M. (2007), Bölgesel Kalkınma ve Girişimci Üniversiteler, *Ege Akademik Bakış*, 7(1), 217-238.
- Edo, A. & Rapoport, H. (2019), Minimum wages and the labor market effects of immigration, *Labour Economics*, 61, 101753.
- Falco, C., Galeotti, M. & Olper, A. (2019). Climate change and migration: Is agriculture the main channel?, *Global Environmental Change*, 59, 101995.
- Gonzalez, L. & Ortega, F. (2013). Immigration and housing booms: Evidence from Spain, *Journal of Regional Science*, 53 (1), 37-59.
- Greenwood, M. (1985), Human migration: Theory, models, and empirical studies, *Journal of Regional Science*, 25(4), 521-544.
- Gurjar, B.R., Ravindra, K. & Nagpure, A.S. (2016), Air pollution trends over Indian megacities and their local-to-global implications, *Atmospheric Environment*, 142, 475-495.
- Harris, J. R. & Todaro, M. P. (1970), Migration, Unemployment and Development: A Two-Sector Analysis, *The American Economic Review*, 60(1), 126-142.
- Hausmann, R. & Nedelkoska, L. (2018). Welcome home in a crisis: Effects of return migration on the non-migrants' wages and employment, *European Economic Review*, 101, 101-132.

- Hong, G. & McLaren, J. (2015), Are Immigrants a Shot in the Arm for the Local Economy?, *NBER Working Paper Series*, No. 21123.
- Huber, P. & Tondl, G. (2012), Migration and regional convergence in the European Union, *Empirica*, 39 (4), 439-460.
- Kangasniemi, M., Mas, M., Robinson, C. & Serrano, L. (2012), The economic impact of migration: productivity analysis for Spain and the UK, *Journal of Productivity Analysis*, 38 (3), 333-343.
- Lewis, W. A. (1954). Economic development with unlimited supplies of labour, *The Manchester School*, 22 (2), 139-191.
- Liu, X. (2010), On the macroeconomic and welfare effects of illegal immigration, *Journal of Economic Dynamics and Control*, 34 (12), 2547-2567.
- Lozej, Matija (2019). Economic migration and business cycles in a small open economy with matching frictions, *Economic Modelling*, 81, 604-620.
- Lu, Y. & Qin, L. (2014). Healthy migrant and salmon bias hypotheses: A study of health and internal migration in China, *Social Science & Medicine*, 102, 41-48.
- Mueller, V., Sheriff, G., Dou, X. & Gray, C. (2020), Temporary migration and climate variation in eastern Africa, *World Development*, 126, 104704.
- Öztürk, S., Torun, İ. & Özkök, Y. (2011). Anadolu'da Kurulan Üniversitelerin İllerin Sosyo-Ekonomik Yapılarına Katkıları, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (16), 145-158.
- Peng, C.-W. & Tsai, I.-C. (2019), The long- and short-run influences of housing prices on migration, *Cities*, 93, 253-262.
- Saiz, Albert (2007). Immigration and housing rents in American cities, *Journal of Urban Economics*, 61 (2), 345-371.
- TCMB, Elektronik Veri Dağıtım Sistemi (EVDS), (www.tcmb.gov.tr) (07.12.2019).
- Teixeira, Aurora A. C. & Queirós, Anabela S. S. (2016). Economic growth, human capital and structural change: A dynamic panel data analysis, *Research Policy*, 45 (8), 1636-1648.
- The World Bank (2019), World Development Indicators Database, Erişim: <https://data.worldbank.org> (07.12.2019).
- TÜİK, Konularına Göre İstatistikler, Erişim: <http://www.tuik.gov.tr> (07.12.2019).
- Vermeulen, W. & Van Ommeren, J. (2009). Does land use planning shape regional economies? A simultaneous analysis of housing supply, internal migration and local employment growth in the Netherlands, *Journal of Housing Economics*, 18 (4), 294-310.
- Wang, X., Huang, J., Zhang, L. & Rozelle, S. (2011). The rise of migration and the fall of self employment in rural China's labor market, *China Economic Review*, 22 (4), 573-584.
- Wang, X.-R., Hui, E. C.-M. & Sun, J.-X. (2017). Population migration, urbanization and housing prices: Evidence from the cities in China, *Habitat International*, 66, 49-56.
- Wu, W.-p., Chen, Z.-g. & Yang, D.-x. (2020), Do internal migrants crowd out employment opportunities for urban locals in China?-Reexamining under the skill stratification, *Physica A: Statistical Mechanics and its Applications*, 537, 122580.
- www.asyaport.com/tr-TR/hakkimizda/627896 (Erişim tarihi: 29.06.2020).
- <http://www.tekirdag.gov.tr/deniz-turizmi> (Erişim tarihi: 29.06.2020).